

CÁC HOẠT ĐỘNG GIÁO DỤC TRẺ MẦM NON BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG

Nguyễn Thị Ngọc Diệp

Trường Đại học Thủ Dầu Một, tỉnh Bình Dương

Email: diepntn@tdmu.edu.vn

Tóm tắt: Giáo dục bảo vệ môi trường cho trẻ mầm non là một việc rất cần thiết, cần cung cấp những kiến thức sơ đẳng, cơ bản về môi trường phù hợp với khả năng nhận thức của trẻ, nhằm tạo ra thái độ và hành vi đúng của trẻ đối với môi trường xung quanh.

Từ khóa: Trẻ mầm non, giáo dục, bảo vệ môi trường.

Nhận bài: 28/02/2021; **Phản biện:** 06/03/2021; **Duyệt đăng:** 8/3/2021

1. Đặt vấn đề

Giáo dục ý thức bảo vệ môi trường được hình thành và rèn luyện từ rất sớm. Từ lứa tuổi mầm non, người lớn giúp trẻ có những khái niệm ban đầu về môi trường sống của bản thân mình nói riêng và của con người nói chung là rất cần thiết. Từ đó trẻ biết cách sống tích cực hơn với môi trường. Làm thế nào để trẻ hiểu biết về môi trường, giúp trẻ có hành vi, thái độ ứng xử phù hợp với môi trường để gìn giữ bảo vệ môi trường, biết sống hòa nhập với môi trường.

2. Nội dung

2.1. Nội dung giáo dục bảo vệ môi trường cho trẻ MN

Đối với trẻ mầm non cần cung cấp cho trẻ những hiểu biết ban đầu về môi trường: môi trường tự nhiên, môi trường xã hội, mối quan hệ giữa con người và môi trường, sự ô nhiễm môi trường và bảo vệ môi trường. Hình thành cho trẻ thói quen, kỹ năng hành động và các hành vi phù hợp với môi trường. Giúp trẻ có thái độ tích cực với môi trường.

Nội dung 1: Con người và môi trường sống + Nhận biết môi trường: phòng/nhóm/lớp học/gia đình, làng.

- + Phân biệt môi trường sạch môi trường bẩn.
- + Một số nguyên nhân gây ô nhiễm môi trường.
- + Một số cách tránh tác hại môi trường ô nhiễm.
- + Quan tâm bảo vệ môi trường.
- + Tiết kiệm trong sinh hoạt: tiết kiệm điện, nước; giữ gìn đồ chơi đồ dùng...
- + Tham gia vệ sinh môi trường: không vứt rác bừa bãi, tham gia vệ sinh, lau chùi, sắp xếp đồ dùng đồ chơi...
- + Yêu quý thiên nhiên: Không bẻ cây, không bắt động vật, biết chăm sóc cây cối và con vật,...

Nội dung 2: Con người với động vật, thực vật

Mối quan hệ động vật, thực vật với môi trường, đối với con người, chăm sóc và bảo vệ con vật, cây cối

Nội dung 3: Con người với thiên nhiên

- + Gió: lợi ích, tác hại của gió, biện pháp tránh gió.
- + Năng và mặt trời: lợi ích và tác hại của nắng, biện pháp tránh nắng.
- + Mưa: Nhận biết và đoán được trời sắp mưa, lợi ích và tác hại của mưa, biện pháp tránh mưa.
- + Bão, lũ: Hiện tượng, nguyên nhân, tác hại của bão lũ.

Nội dung 4: Con người và tài nguyên (đất, nước, danh lam thắng cảnh)

Tác dụng của đất, nguyên nhân đất ô nhiễm, biện pháp bảo vệ các nguồn nước, ích lợi của nước, nguyên nhân nước ô nhiễm, biện pháp bảo vệ danh lam thắng cảnh, giữ gìn và bảo vệ danh lam thắng cảnh.

2.2. Các hoạt động giáo dục trẻ mầm non bảo vệ môi trường

a. Dạy trẻ những khái niệm cơ bản

Giúp trẻ phân biệt được những khái niệm cơ bản như: Môi trường sạch, môi trường bẩn, vì sao không khí bị ô nhiễm, ô nhiễm môi trường sẽ gây ra những tác hại như thế nào, tại sao cần rửa tay sạch sẽ trước khi ăn và sau khi đi vệ sinh, tại sao cần bảo vệ và trồng cây xanh...

Khuyến khích các bé tìm hiểu thông tin bằng những cuộc thi nho nhỏ như cùng cha mẹ tìm hiểu về chủ đề mình thích rồi lên thuyết trình trên lớp. Hoạt động này phù hợp cho các lớp 5 tuổi. Các bé được học hỏi, khám phá theo cách này sẽ rất hào hứng và ghi nhớ lâu hơn. Thậm chí có bé còn có ý tưởng để bảo vệ môi trường.

b. Giáo dục ý thức bảo vệ môi trường thông qua hoạt động chơi

Hoạt động vui chơi có vai trò rất lớn đối với sự phát triển của trẻ mầm non nói chung và giáo dục ý thức bảo vệ môi trường nói riêng. Thông qua vai chơi, hoàn cảnh chơi, các tình huống chơi trẻ biết phân biệt những hành vi đúng, sai trong việc bảo vệ môi trường, từ đó có ý thức đúng đắn đối với môi trường sống.

Hoạt động chơi ngoài trời: đây là cơ hội trẻ được tiếp xúc với đa dạng các đối tượng về môi trường: cỏ, cây, hoa, lá, các hiện tượng thiên nhiên xung quanh trẻ. Trong quá trình quan sát môi trường, giáo viên dùng biện pháp đàm thoại, tạo tình huống có vấn đề để trẻ tự giải quyết. Ví dụ: quan sát cây bị héo. Cô hỏi: Tại sao cây bị héo? Cây sống được là do đâu? Muốn cây xanh tốt chúng ta phải làm gì? Chính những câu hỏi, lời dẫn dắt của giáo viên dẫn hình thành ở trẻ ý thức về bảo vệ cây xanh.

Hoạt động chơi ở góc: Căn cứ vào nội dung giáo dục cô sắp xếp các góc chơi phù hợp, thu hút trẻ vào các góc chơi. Trong quá trình chơi, cô đưa các tình huống về giáo dục ý thức bảo vệ môi trường để trẻ trải nghiệm như: đóng vai bác nông dân chăm sóc vườn rau, cô lao công đang quét dọn đường phố... Tất cả những tình huống, vai chơi, hoàn cảnh chơi giáo viên đều có thể tạo cơ hội để trẻ trải nghiệm nhằm lồng ghép các nội dung giáo dục. Thông qua các trò chơi xây dựng, trò chơi học tập giáo viên lồng ghép các nội dung giáo dục ý thức bảo vệ môi trường.

Ở trường mầm non, hoạt động lao động rất có ý nghĩa đối với trẻ. Ngoài việc giúp trẻ phát triển thể chất, hoạt động lao động còn giúp trẻ yêu quý hoạt động lao động và được tiếp xúc nhiều với môi trường. Đây là phương tiện rất tốt để giáo dục ý thức bảo vệ môi trường cho trẻ. Hoạt động lao động công ích được thực hiện vào các cuối tuần: các bé sẽ đi xung quanh các lớp học và xung quanh trường thu dọn rác, lau dọn kệ đồ chơi, sắp xếp lại đồ dùng... Công việc lao động hàng ngày của trẻ ở trường có thể lồng ghép qua hoạt động chơi, có thể được tổ chức cuối giờ. Trẻ được chăm sóc cây hoa trong sân trường, chăm sóc vườn trường. Trong quá trình hoạt động cô hướng dẫn, giảng giải, giải thích, định hướng cho trẻ những hành vi bảo vệ môi trường.

c. Cùng trẻ thực hiện các hành động thiết thực nhất ở trường mầm non

Hướng dẫn trẻ hình thành các thói quen như lau dọn bàn ghế, sắp xếp đồ chơi, đồ dùng gọn gàng, tự gấp chăn sau khi ngủ dậy, xếp đặt ngăn tủ của mình ngăn nắp. Tuyệt đối không được vứt rác bừa bãi hay để lớp học bừa bộn. Sẽ có một nhóm bạn đi theo dõi

các hoạt động này để các bạn cùng thi đua xem tổ nào gọn gàng sạch sẽ hơn.

Cô sẽ ghi những cảnh báo kèm những hình ảnh ngộ nghĩnh như “Tiết kiệm nước” ở vòi nước rửa tay và bình nước chung, “Xin hãy cho tôi rác” ở ngay trên thùng đựng rác, “Rửa tay sau khi đi vệ sinh” ở trong nhà vệ sinh... Trẻ sẽ dần thuộc lòng các thông báo và tự giác thực hiện.

Thông qua các hoạt động ngoài trời, các hoạt động khám phá khoa học, giáo viên lôi cuốn trẻ tham gia vào các cuộc trò chuyện bằng những câu hỏi ngắn về kinh nghiệm của trẻ, tạo hứng thú bước đầu cho trẻ đối với những nội dung đặt ra về bảo vệ môi trường. Ví dụ: Tại sao chúng ta phải trồng cây? Cây sống được là nhờ đâu? Muốn cây xanh trong sân trường tươi tốt chúng ta phải làm gì?...

Hàng ngày, cô cùng trẻ tưới nước cho hạt và cùng nhau quan sát sự nảy mầm của hạt. Tùy theo điều kiện chúng tôi chọn những thí nghiệm làm cho trẻ xem và sau đó trò chuyện với trẻ: Điều gì xảy ra nếu không có nước? Phải làm những công việc gì để bảo vệ nguồn nước? Chúng ta làm gì để góp phần tiết kiệm nước? Chính hoạt động trải nghiệm này sẽ mang lại cho trẻ sự hứng thú khi hàng ngày được chăm sóc và tham gia các hoạt động như các bác nông dân thực thụ. Từ đó, trẻ biết trân trọng cây xanh và bảo vệ môi trường.

Những tình huống trong các hoạt động mà trẻ trải nghiệm cũng hình thành cho trẻ ý thức bảo vệ môi trường. Ví dụ: thông qua tranh, ảnh, băng, đĩa trẻ được nhìn thấy những hành vi phá hoại môi trường và những ảnh hưởng khi môi trường bị ô nhiễm như: phá hoại cây xanh, vứt rác bừa bãi, săn bắn động vật... Từ đây trẻ có cái nhìn đúng, sai về ý thức và hành vi bảo vệ môi trường sống. Qua những hình ảnh trên máy chiếu, cho trẻ xem những vùng, miền thiếu nước, cây cối thiếu nước, đất đai thiếu nước hoặc nguồn nước bị ô nhiễm hay hình ảnh lãng phí nước sẽ tác động đến tình cảm của trẻ. Khi được xem và tìm hiểu về nước, các bé đã xây dựng được ý thức tiết kiệm và hình thành thói quen tắt nước khi không sử dụng. Có thể nói rằng, các hoạt động trải nghiệm có tác dụng rất lớn tới việc giáo dục ý thức về bảo vệ môi trường cho trẻ mầm non.

Giáo dục môi trường ở trường mầm non sẽ hình thành những phản xạ, những thói quen đầu tiên trong việc bảo vệ môi trường. Thông qua các hoạt động trải nghiệm sẽ hình thành cho trẻ ý thức bảo vệ môi trường; giáo dục trẻ có thái độ, ứng xử đúng đắn với môi trường, tôn trọng và giữ gìn môi trường, biết cách sống tích cực và thân thiện với môi trường.

d. Làm đồ tái chế tại lớp học

Các cô sẽ tìm các mẫu đồ chơi, đồ dùng được làm từ

vật liệu tái chế trên mạng internet, sách báo. Sau đó cùng các con thực hiện làm các mẫu trên lớp. Đồ tái chế có thể sử dụng nguyên liệu như vỏ lon bia, vỏ trứng, giấy báo, lõi giấy vệ sinh, bia cứng, ống hút...

e. Giáo dục ý thức bảo vệ môi trường thông qua hoạt động ăn, ngủ, vệ sinh

Thông qua các công việc hàng ngày như ăn, ngủ, vệ sinh cũng là một cơ hội tốt để trẻ được trải nghiệm. Trẻ tự chăm sóc, vệ sinh cá nhân sạch sẽ cũng là một cách bảo vệ môi trường xung quanh trẻ. Vì vậy, việc để cho trẻ tự trải nghiệm những hoạt động vệ sinh cá nhân trẻ cũng có vai trò lớn đối với việc giáo dục ý thức bảo vệ môi trường cho trẻ.

f. Tuyên truyền đến các phụ huynh

Ngoài các giờ học trên lớp, các cô tin rằng trẻ em có thể học hỏi rất nhiều kiến thức bảo vệ môi trường từ gia đình của mình. Các cô trong trường mầm non quốc tế sẽ tuyên truyền đến phụ huynh các biện pháp đơn giản và hữu hiệu nhất để trẻ thực hiện khi ở nhà. Các bé sẽ trở thành “những người giám sát” khi nhắc nhở ông bà cha mẹ phải biết tiết kiệm nước, tắt điện sau khi dùng xong, phân loại rác thích hợp, hoặc tích góp những đồ dùng không cần dùng nữa để làm kế hoạch nhỏ.

3. Kết luận

Việc giáo dục trẻ bảo vệ môi trường là trang bị cho trẻ những cách suy nghĩ đầu đời luôn hướng tới sự thân thiện nhằm hình thành ý thức về bảo vệ môi trường và hành động có ý nghĩa sau này của trẻ. Cần cho trẻ hiểu sự tác động qua lại của con người với môi trường, hình thành ở trẻ thái độ và hành vi bảo vệ môi trường. Công tác này hàm chứa ý nghĩa nhân văn sâu sắc, giúp trẻ hình thành tư duy, hình thành nhân cách, hiểu về mình, về bạn bè và về môi trường sống xung quanh. Trẻ biết sống thân thiện với môi trường ngay từ tấm bé nhằm đảm bảo phát triển lành mạnh về cơ thể và trí tuệ trẻ. □

Tài liệu tham khảo

- [1]. Nguyễn Thị Cẩm Bích, Lương Thị Bình (2017), *Bộ tranh giáo dục trẻ mẫu giáo bảo vệ môi trường*, Nxb Giáo dục Việt Nam.
- [2]. Vụ Giáo dục Mầm non, Bộ Giáo dục và Đào tạo (2014), *Bé bảo vệ môi trường*, Nxb Giáo dục Việt Nam.
- [3]. Cao Thị Hồng Nhung (2018), *Giáo dục bảo vệ môi trường cho trẻ mầm non*, Thông tin Khoa học giáo dục nhà trường và thực tiễn giáo dục, số 22/2018.

Educational activities for preschool children to protect the environment

Nguyen Thi Ngoc Diep

Thu Dau Mot University

Email: diepntn@tdmu.edu.vn

Abstract: Environmental protection education for preschool children is very necessary. It is necessary to provide basic knowledge about the environment suitable with the child cognitive ability in order to create the right attitude and behavior to the surroundings.

Keywords: Preschool children, education, environmental protection.